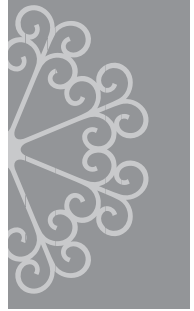

בית מדרש

387

בשבילי הפרשה

פרשת בא תש"פ

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:07
Brooklyn, NY	4:53
Chicago, IL	4:44
Johannesburg, S. Africa	6:42
Lakewood/Deal, NJ	4:56
London, UK	4:32
Los Angeles, CA	5:04
Manchester, UK	4:30
Monsey, NY	4:53
Montreal, Quebec	4:40
Passaic, NJ	4:54
Toronto, Ontario	5:08
Yerushalayim	4:36
Zurich, Switzerland	5:07

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

בא פדיון הבן

זמן פדה"ב כפשוטו הוא ביום ל"א דבקרא כתיב ופדיוויו מבן חדש תפדה, ואף שמצינו חדש מלא וחדש חסר, הלא חדש בלשון תורה הוא חדש מלא כמ"ש תוס' סנה' י"א ע"א.

אבל ביראים ק"מ כתב דצריך דוקא שיעברו כ"ט ימים וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים, והוא שיעור חודש הלבנה. ואף שאמרו לשון ל' יום לאו דוקא. (ובמ"ב שליט"א כ"ז הביא שיטת היראים).

ולדברי היראים אם נולד בליל יום א' יוכל לעשות פדה"ב כבר ביום ב' אבל הסכמת הפוסקים דאין פודים עד יום ל"א. אכן אם צריך להמתין גם על שיעור כ"ט יב תשצג, הנה במגדל עוז ומהר"ם שיק ואמרי יושר ח"ב ק"לב כתבו דא"צ להמתין. אבל רע"א ח"ב כ"ב ופמ"ג בתיבת גומא וח"ס שבת קל"ו וכו"ס י"ד קנ"א כתבו דצריך להמתין.

ובמשיב דבר ח"ב פ"ה כתב דאין כוונת היראים דחר שבין בערכין רגעים של י"ב תשצ"ג אלא כוונת היראים דבעי ל' יום שלמים.

ובכת"ס י"ד קנ"א הביא ספיקת אביו הח"ס זוקי נו רע"א אם נימא דלשיטת היראים אם נשלמו הכ"ט י"ב תשצ"ג אחר כניסת ליל ל"א, אולי נימא לפי המג"א כיון דאין מונין שעות לחדשים א"כ אפשר לפדות כבר בליל ל"א, או אפשר דצריך להמתין עד מחרתו יום ל"ב (בלילה), אלא שהח"ס סיים בעצמו כי רחוק הוא בעיניו וכתב ע"ז הכ"ס דמ"מ מידי ספיקא לא נפקא.

ובנוב"י י"ד ח"ב קפ"ז כתב דמה"ט המנהג שאין פר דין בלילה. (והוא כפשוטו שיטת היראים ודלא כחידוש הנצ"ב או הח"ס). וכ"כ דגו"מ תקס"ח על מג"א סק"י. ומובא ברע"א י"ד. (והוסיף באמרי יושר ח"ב ק"לב דמה"ט פודים סמוך לערב).

ועוד בטעם המנהג שאין פודין בלילה ע' מהרש"ם ח"ב מ"ג כתב דחא דהוי כמו צדקה שיש נוהגים שלא יעשה בלילה משום שיש מזיקים.

והנה בחל בשבת המנהג שעושים במר"ש ולא ביום א', ולכא' מזה מוכח דטעם שאין עושים בלילה הוא כמ"ש הנוב"י. מיהו יש לדחות דכל טעמים הנ"ל הם רק לאחר ביום הפדיון מלילה ליום, אבל כיון שעבר זמנו אין לדחותו כלל.

הפיח עד השמימה, וכי בכוחו של אדם לזרוק פיח עד לשמים?

רואים שאין זה נס משום שאין גבול למה שאדם מסוגל כשמיחד את כל כוחו ומאודו לדבר אחד. וי"ל שנמוג לב פרעה דווקא במכה זו כי עוז לבו ויכולותיו של משה הכ ניעוהו יותר מן הנסים, והיה מוכן לשלח את ישראל, אילולא הכביד ד' את לבו.

אך לפי כוחו הגדול של האדם כך גדלים הבזיון והבושה כשמגיע לו צער. כדאי' בי במות (קה): דאמר ר' נחמן על שטבעו בניו של אבדן "ברוך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא". והיינו ברוך ה' שבייש את אבדן ע"י שביישו בעה"ז במקום להענישו בעה"ב. הרי שעיקר העונש הוא הבזיון שגייע לו מהייסורים.

ופרעה שאמר "ראו כי ראה נגד פניכם", שראה סימן דם והריגה לבנ"י במדבר, ראה בכך את הבזיון הגדול שיבוא להם מזה. ובא' מת אחר שהפך זאת הקב"ה לדם מילה נא' "היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם" (היושע ה,ט).

וכשראה פרעה את הבזיון הזה של ישראל, נתבזו בעיניו וזלזל במשה ואהרן עד שגירשם מעל פניו.

ראו כי ראה נגד פניכם... ויגרש אותם מאת פני פרעה (י, י-יא).

לאחר שלקה פרעה בז' מכות ע"י משה ואהרן וראה את כוחם הגדול וערכם הנשגב והתחנן לפניהם בכל מכה: "העתירו אל ד'", "העתירו בעד", "חטאתי, העתירו אל ד'", איך ניתן להבין שכעת מזלזל בהם פרעה ומגרש אותם מעל פניו?

מבאר מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל: הנה במכת שחין כתוב: "ויחזק ד' את לב פרעה וגו'" (שמות ט,ב), כלומר, אילולא חיזק ד' את לבו היה משלח את ישראל.

וצ"ב מה היה במכת שחין יותר מכל המ' כות שקדמו לה להכניע את פרעה.

הנה במכת שחין כתיב: "קחו לכם מלא חפניכם פיח כבשן, וזרקו משה השמימה לעיני פרעה" (שמות ט,ח), ופירש"י: "וזרקו משה, כל דבר הנזרק בכח, אינו נזרק אלא ביד אחת. הרי נסים הרבה, אחד שהחזיק קומצו של משה מלא חפנים שלו ושל אהרן, ואחד שהלך האבק על כל ארץ מצרים".

וצ"ב, מדוע לא מנה גם את הנס שהגיע

דברי הנותני

מרן רה"י הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצוק"ל ט' בשבט תשע"ו

מידת הענווה של מרן ראש הישיבה הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצוק"ל הייתה ללא גבול ושיעור. בהיותו "איש האמת" ברח הוא מכל ניסיון לכבד אותו. כאשר היה מגיע לחתונות של תלמידיו לא היה מוכן שישירו לכבודו שירים שנוהגים לשיר לרבנים וראשי ישיבות. אם בכ"ז התחילו לשיר שירים אלה, היה מבקש להפסיקם מיד או שהיה יוצא אל מחוץ לאולם.

כאשר שאלו אותו מדוע אינו מאפשר לתלמידים לכבדו השיב: "מה אעשה, יש לי אלרגיה לשירים האלה".

כאשר היו תלמידיו הקרובים מבקשים

דברי הימים

לכבד אותו בסידור קידושין בחופתם, היה שואל מיד מדוע הם אינם מכבדים את מרן רה"י הגרנ"צ פינקל או אחד הרבנים האחרים בשיבה. אך כדי שלא ישמע ששאלתו נובעת מחוסר רצון להשתתף בשמחתם היה מוסיף ומבהיר מיד שהוא ישתתף בחתונתם גם בלי "סידור קידושין".

אחד מתלמידיו הקרובים של מורנו ראש הישיבה זצ"ל טען פעם בפניו: "ראש הישיבה בה אינו נותן לנו שום הזדמנות לכבד אותו". מרן רה"י ענה לו בשנינות: "אני אוהב כבוד, אבל לא זה סוג הכבוד שאני אוהב...".

הגאון רבי צבי פרצוביץ שליט"א, מראשי ישיבת מיר מודיעין עילית, סיפר כי פעם אחת ראה את מרן רה"י שצ"ל הולך ויושב מיוזמתו ב"מזרח". היה זה בחתונה של בחור יתום ומרן זצ"ל ברגישותו הרבה שם לב שאין מי שישב במזרח לצד החתן.

תנצב"ה.

מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה

המצוה כביאור המס"י, אלא שהשיהוי עצמו הוא הפגם במצוה, והוא המהוה את 'החמצת' המצוה.

ויש לבאר עומק הענין בזה עפ"י דבריו של המס"י (שם) במעלת הזריזות, שהאדם אשר תלהט נפשו בעבודת בוראו ודאי שלא יתעצל בעשיית מצוותיו, אלא תהיה תנועתו כתנועת האש המהירה, כי לא ינוח ולא י שקוט עד אם כלה הדבר להשלימו. וכו'. ואמנם כבר ידעת שהנרצה יותר בעבודת הבורא יתברך הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה, והוא מה שדוד המלך מתהלל בחלקו הטוב ואומר כן נפשי תערוג אליך אלוקים, נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד', צמאה לך נפשי כמה לך בשרי. ע"ש. ומשום כן כל מצוה הנעשית בזריזות שהיא תולדת ההתלהטות הפנימי, כל מציאותה היא מציאות רוחנית, כי היא נוצרת ע"י תשוקת הנשמה, ומשא"כ מצוה הנעשית בעיכוב, מעורב בה טבע החומריות שהוא גס וכבד, כדבריו של המס"י שם, ולכן כל מציאותה היא מציאות גשמית המוגבלת בגבולות הזמן. [שו"ר שהפחד יצחק פסח מאמר א' האריך בדברים נפלאים כביאור דברי המהר"ל, יע"ש].

ולמדנו מכ"ז שענין הזריזות במצוות אינו רק תוספת מעלה כלפי העבודה של האדם העובד את ד' בעשיית המצוה, שכשהוא עושה בזריזות הבחינה של 'אותו תעבוד' שבמצוה מעולה וגדולה יותר, אלא המצוה עצמה מובחרת ומעולה ע"י הזריזות בעשייתה, שמציאותה היא מציאות רוחנית ולא מציאות גשמית. והדברים מרומזים

את המצוה. ויע"ש מה שכתב לתרץ בזה דטעם אחד לשניהם, וצריך לעמוד על עומק כוונתו.

ומתוך דבריו נראה שחידש חידוש בגדר איסור חמץ, דבפשוטו העיכוב והשהיה בעשיית הבצק אינם אלא מכשירים ואמצעים שעל ידם נוצר החפצא דאיסורא של 'חמץ'. אולם לא כן הוא, העיכוב והשהיה אינם רק ה'אמצעים' היוצרים את האיסור אלא הם עצמם 'סיבת' האיסור, החמץ נאסר משום שכל מציאותו באה מתוך עיכוב ושהיה, כי דבר המתהוה רק מתוך מסגרת הזמן הרי כל מהותו ומציאותו הוא דבר המוגבל בגבול הזמן, וזה גופא המיאוס והאיסור שבו, [ע"ש בדבריו דהגאולה הייתה במהירות ובכח שלא תחת ממשלת הזמן, וחמץ שמהותו ויצירתו תחת הזמן סותר לגאולה].

וזה מה שדימו חז"ל את המצווה למצה, ונתחדש כאן שגם במצוה שייך 'החמצה', היינו מצוה שעשייתה וכל מציאותה היא תחת ממשלת הזמן ומוגבלת בגבולות הזמן, וזה כשהיא נעשית ע"י עיכוב ושהיה. ולימדונו חז"ל שאין 'מחמיצין' את המצוות אלא צריך לעשותם מיד, שהחובה המוטלת עלינו בעשיית המצוות היא לעשותם במהירות בלא עיכוב ושהיה, כי באופן זה המצוה עצמה מובחרת ונעלית, שכל מציאותה היא מציאות רוחנית - מעל הזמן, ואיננה מוגבלת בגבולות הגשם של הזמן. וזהו הביאור החדש שלמדנו מדברי המהר"ל, דאין מחמיצין את המצוות לא רק מצד שהשיהוי עלול להביא לידי הפסד

נכתב ונמסר לידינו ע"י מורנו הגאון רבי יעקב שמואלביץ שליט"א במלאת שנה להסתלקותו לגנזי מרומים של אביו מרן רה"י הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצוק"ל, ט' בשבט תשע"ו

"ושמרתם את המצות" (שמות יב, יז). וברש"י הביא ממכילתא: רבי יאשיה אומר אל תהי קורא את המצות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצווה, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד.

הנה לפי פשוטו הורונו בזה שלא להתעצל בעשיית המצוה, כי על ידי השיהוי יש חשש שיבוא לידי החמצת המצוה. וכן ביאר המסילת ישרים (ריש פ"ז) ימהר יחיש מעשהו וכו' כי אין סכנה כסכנתו, אשר כל רגע שמתחדש יוכל להתחדש איזה עיכוב למעשה הטוב, וכו' על כן הזהירו חז"ל ושמרתם את המצות, מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה.

אולם מדברי המהר"ל בגור אריה יש ללמוד ביאור אחר בזה. דכתב לתמוה מה ענין זה לזה, דטעמא דשייך במצה לא שייך במצוה. ונראה שכוונתו להקשות דבמצוה השהיה מביאה בודאי לידי חימוץ, אבל במצוה לא מוכרח שהשהיה תביא להחמצה, וע"כ אין שייך לתלות זה בזה ולומר כדרך שאין 'מחמיצין' את המצה כך אין 'מחמיצין' את המצוה, דשיהוי המצה הוא החמצה אבל שיהוי המצוה אינו החמצה אלא שיכול לבוא לידי החמצה, וא"כ היה לו לומר כדרך שאין 'משהין' את המצה כך אין 'משהין'

כל מה שיוכל, הנה לעתיד לבוא יזכה לה באמת, אשר הבורא יתברך יתנה לו שכרו חלף מה שהשתדל אחריה בזמן עבודתו". מה שנתייחד בדברי חז"ל מידת הזריזות לעלמה, מתפרש לפי מה שאמרו בסוטה (יב ב) על הפסוק ותלך העלמה ותקרא את אם הילד, א"ר אלעזר מלמד שהלכה בזריזות כעלמה, ופירש רש"י שכל כוחה עליה כמו חזק ואמץ – תקיף ועלם. ולמדנו שהתנועה החיצונית של הזריזות באה ע"י שהאדם משתמש בכל כוחו, בדרך של 'חזק ואמץ', ועשייה בכל כוחו מביאתו לזריזות.

יהיו הדברים הללו עילוי לנשמת אאמו"ר הגאון רה"י זצ"ל שכל ימיו היו מקשה אחת של זריזות ואומץ ביגיעת התורה, ובבחינת רצוא ושוב, בלהט ותשוקה פנימית המביאה לזריזות ויגיעה בכל כוחו בתורה, וביגיעה בדרך של 'חזק ואמץ' - זריזות ויגיעה המחשבה בכל כוחו לעיין ולחדש בתורה, המביאה לשמחה וחפץ. תנצב"ה.

היו באים בזריזות כשמגיע שבת שלהם, ומראים לכל שאין העבודה חביבה להם. והביאור בזה עפ"י הנ"ל, דחסרון זריזות הוא פגם וחסרון ולא רק העדר מעלה.

ועי"ש במס"י שגם מי שאין לו את הלהט הפנימי ימהר את תנועתו החיצונית ויעשה בזריזות ועי"כ תבער בו התנועה הפנימית והחשק והחפץ, כי התנועה החיצונית מעוררת את הפנימית ותולד בו השמחה הפנימית והחפץ והחמדה מכח מה שהוא מתלהט בתנועתו, עי"ש. וא"כ הוא בדרך של רצוא ושוב, להט פנימי ותשוקת הנשמה מולידה מציאות רוחנית של מצוה שאינה תחת הזמן, ומצוה רוחנית שנעשית בזריזות ואינה תחת הזמן מולידה חשק ושמחה.

ושם במס"י (פ"ז) "ובמדרש אמרו (בראשית רבה פ' מח): הוא ינהגנו על מות, בזריזות, כאלין עולמתא, כמה דאת אמר (תהלים סו): בתוך עלמות תופפות. כי הזריזות היא מדת שלימות גדול אשר טבעו של האדם מונעה ממנו עתה, ומי שמתגבר ותופש בה

בלשונו הזהב של המס"י בסוף פ"ח שכתב דלשלמי הדעת ההערה לקניית הזריזות תהיה מצד 'החובה' ומצד 'ערך המעשים וחשיבותם', והם ב' הבחינות הנ"ל זריזות מצד חובת הגברא וזריזות מצד שלימות החפצא דמצוה.

ושמעתי מהמשגיח הגר"מ חדש זצלה"ה, לדקדק לשון הגמ' (פסחים פט א) מעשה וקדמו בנות לבנים [לעלות לירושלים לעשיית הפסח] ונמצאו בנות זריזות ובנים שפלים. לא אמרו שהבנות זריזות והבנים אינם זריזין, אלא הבנים 'שפלים', שחסרון זריזות אינו רק בגדר הפסד מעלה, אלא הוא פגם וחסרון – בנים 'שפלים'. ויתבארו הדברים עפ"י הנ"ל, שמעשה שאין בו זריזות הוא מציאות ומהות אחרת לגמרי ממעשה הנעשה בזריזות שכולו מציאות רוחנית.

ויתבאר לפי"ז מה שמצינו דחז"ל הקפידו מאוד על הזריזות במצוה. דאיתא בשלהי סוכה שקנסו את משמרת בלגה שהיתה שוהה לבוא, ופירש המאירי שם שלא

Collect those Copper Coins!

Harav Hagaon Shmuel Friedman Shlita

In this week's parashah Klal Yisrael prepares itself to leave the *shibud* of Mitzrayim, become the Am Hanivchar, receive the Torah, and enter Eretz Yisrael. How did Klal Yisrael prepare themselves for Yetzias Mitzrayim? In what *zechus* did they merit to leave Mitzrayim?

The story is told about a *bachur* in the Mir in Europe who traveled to Radin during the winter to get a *brachah* from the Chofetz Chaim. After disembarking from the train, he looked for a wagon to take him the additional thirteen kilometers to Radin, and he met another Yid who was going to Radin who said he would take him. That person turned out to be R' Tzvi Hirsch Levinson, the Chofetz Chaim's son-in-law. When they arrived in Radin it was after 3 o'clock in the morning, so Rav Levinson told him to come sleep at his home, and go to the Chofetz Chaim in the morning to get a *brachah*. After the *bachur* was already in bed, warming himself from the frigid weather, he remembered that he hadn't davened Maariv yet. *I'll get out of bed in another few minutes and daven*, he thought to himself. The next thing he knew, it was morning, and the previous night's Maariv was forgotten.

As soon as he walked in, the Chofetz Chaim said that it used to be that the world had tremendous *shefa*, with a lot of gold and silver, and then, people didn't care for copper coins. But today, he continued, many people are starving and have no money, so even copper coins are worth a lot, because a copper coin can buy you a loaf of bread.

The *bachur* had no idea what the Chofetz Chaim meant. Why was he telling him this?

The Chofetz Chaim then explained that in previous generations Klal Yisrael boasted many talmidei chachamim and tzaddikim, and Torah, mitzvos, and *maasim tovim* abounded. If a person missed a Maariv then, it was not so terrible for Klal Yisrael. But today, he said, every tefillah, every little mitzvah, is very needed. He brought proof of this from our parashah, noting that Klal Yisrael didn't have a *zechus* to leave Mitzrayim, because they were mired in the *tumah* of Mitzrayim, as the *passuk* in *Yechezkel* says: וְאֵת עָרָם וְעִרְיָהּ. Chazal tell us they were bare from mitzvos, and Hashem gave them two mitzvos: Korban Pesach and *bris milah*. The blood of these two mitzvos is alluded to Yechezkel's words as well: וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ: וְאָרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ.

When Klal Yisrael were at the 49th level of *tumah*, they merited redemption because of these two mitzvos. We see from here, the Chofetz Chaim concluded, that at a time when there are not too many people observing Torah and mitzvos, every mitzvah counts a great deal, and we can't pass up any little mitzvah.

What was so special about the mitzvos of Korban Pesach and *bris milah* that through them Hashem prepared Klal Yisrael to become the Am Hashem?

Another question: the *passuk* says הַמּוֹלֵד לֶה' וְעֵשָׂה פָסַח לֵה' לוֹ כָּל זָכָר, and Rashi notes that there was a *hava amina* that every person who becomes a *ger* would have to bring a Korban Pesach. Although this is only a *hava amina*, we see that Korban Pesach is necessary, on some level, for a person who becomes a Yid. Why is that?

Two Pathways to Kedushah

On a simple level, we could explain that while the mitzvah of *milah* is a sign on a person's body that he is a *eved Hashem*, the Korban Pesach is a form of *avodah*, like every *korban*. When a person becomes an *eved* by performing *bris milah*, he has to bring a *korban* as an act of *avdus*. So those two mitzvos were enough to enable Klal Yisrael to become *avdei Hashem* and merit to leave Mitzrayim.

But perhaps we can add a deeper understanding of these two mitzvos that explains why they, specifically, made us worthy of *geulah*.

Rav Tzadok HaKohen (*Yisrael Kedoshim*) writes that when a person does a mitzvah, it makes him *kadosh*, as we say in the *brachah* before a mitzvah: אשר קדשנו במצוותיו. That's the purpose of the mitzvah – to make us *kadosh* and connect us with the Ribbono Shel Olam. Rav Tzadok adds that there are two main sources of holiness in Klal Yisrael: *kedushas habris* and *kedushas ha'achilah*. The main *kedushah* of Klal Yisrael depends on *kedushas habris*, as Chazal teach that כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה – אתה מוצא קדושה – when a person is in control of himself, then there is *kedushah*. Similarly, when a person does mitzvos through eating he becomes *kadosh*. This is a tremendous *chiddush* in Klal Yisrael that we do not find in the *umos ha'olam*.

Kedushas habris shows that we're in control of our *taavos*, and *kedushas ha'achilah* – an act that seemingly has no connection to *kedushah* and *ruchniyus* – reflects our ability to actually sanctify ourselves and the whole world through eating. By eating in a way that is a mitzvah, our bodies become sanctified.

This is one of the central tenets of Yiddishkeit – that there's *kedushah* in the world of *gashmiyus*. We proclaim to the whole world that we can sanctify Olam Hazeh, whether when we eat or when we perform any other act of *gashmiyus*, by carrying out the *tzivui Hashem*. We can take simple things that we're doing anyway and infuse them with *ruchniyus*, thereby becoming close to Hashem. Accordingly, Hashem gave us mitzvos in these two areas specifically as preparation for Yetzias Mitzrayim and becoming the Am Hanivchar and a *mamleches kohanim v'goy kadosh*.

The word *tumah* is related to the word *timtum*, meaning clogged. When we were pulled down by the Mitzri'im to the 49th level of *tumah*, there was a blockage between us and the Ribbono Shel Olam, and our capacity for *ruchniyus* was clogged. Through the mitzvos of Korban Pesach and *milah*, both of which confer *kedushah* upon a person, we were able to bring ourselves up to a different level.

Interestingly, the mitzvah of Korban Pesach involved many *dinim* of how to eat it: Klal Yisrael had to eat it at a specific time, without breaking any bones, etc. The *Sefer Hachinuch* tells us that this was in order to accustom us to behaving like *bnei melachim*, and famously explains that when we act a certain way, then even if we're not on that level, our *pnimiyus* begins to reflect those outer actions. The mitzvos of *achilas Korban Pesach* actually brought us to a new level, then, and made us ready to leave Mitzrayim.

The *Sefer Hachaim*, written by the brother of the Maharal, discusses at length how important it is to enjoy Shabbos and what we can accomplish through the *taanugim* of Shabbos. The feeling of serenity and closeness to the Ribbono Shel Olam that we're supposed to experience on Shabbos, he says, is meant to give us *koach* for coping with the *galus* and the different types of *tzaros* we endure. When in *galus*, we don't always feel Klal Yisrael's *maalos*. Hashem's *ratzon* is that through the *taanugim* of Shabbos we should experience sublime feelings of *ruchniyus*. (See *Sefer Hachaim chelek gimmel, Sefer Parnassah Vechalkalah, perek vav*, for a beautiful elaboration of this idea.)

We see, then, that in order for Klal Yisrael to leave Mitzrayim, they had to separate themselves from the *umos ha'olam* in ways that the *umos ha'olam* have no connection to. Only a Yid has the ability to sanctify the *gashmiyus*, so when the Ribbono Shel Olam wanted to take Klal Yisrael out of Mitzrayim, the way He made them worthy of redemption was through the power of *kedushas habris* and *kedushas ha'achilah*. These seemingly mundane matters are actually the foundations of Klal Yisrael, and, as the Chofetz Chaim taught, in times when not all of Klal Yisrael are serving Hashem the way they're supposed to, every mitzvah and every bit of *kedushah* counts all that much more, even actions that are imperfect.

May we be *zocheh* to the *geulah sheleimah* speedily.